

**Gemeente
Rotterdam**

Veiligheid
Burgemeester
A. Aboutaleb

Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
Website: www.rotterdam.nl

Van: Saskia Kleewein
Telefoon: 14 010
E-mail: bbo@rotterdam.nl

Ons kenmerk: M2404-4343 - 24bo004671

Onderwerp: Jaarverslagen ondermijning, haven
en bestuurlijke handhaving 2023

Datum: B&W 14 mei 2024

Aan de gemeenteraad

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

Met bijgevoegde jaarverslagen en infographics informeren wij u over de resultaten van (1) de aanpak van ondermijnende criminaliteit in de stad, (2) de aanpak van ondermijnende criminaliteit in de haven en (3) de bestuurlijke handhaving in 2023. Anders dan voorgaande jaren zijn dit jaar de resultaten in drie afzonderlijke verslagen opgenomen. In het jaarverslag aanpak ondermijnende criminaliteit treft u de ontwikkelingen, gezamenlijke inzet en cijfers van de aanpak van ondermijning in de stad aan. In het jaarverslag haven treft u de ontwikkelingen, gezamenlijke inzet en cijfers van de aanpak van ondermijnende criminaliteit in de haven aan. In het jaarverslag bestuurlijke handhaving wordt toelichting gegeven op de bestuurlijke maatregelen, die in het kader van de openbare orde zijn genomen.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

- Het coalitieakkoord 2022-2026 'Eén Stad'
- Veiligheidskoers 2023-2027
- Programma "Meer grip op arbeidsmigratie 2023-2026"
- Motie "Voor een (winkel)straat om trots op te zijn!" (22bb007402)
- Motie "Concrete targets tegen ondermijning op Zuid"(22bb006900)
- Motie "Onze jeugd verdient aandacht van de nieuwe stadsmarinier excessief geweld" (23bb006913)
- Toezegging van de burgemeester over het informeren van de raad over explosies in de stad (24bb000558)
- Toezegging van de burgermeester om aanvullend onderzoek te doen naar het fenomeen ondermijning als uit het debat met de raad blijkt dat er lacunes in de huidige kennis zijn (19bb20372)
- Vervolgonderzoek verricht naar ronselpraktijken op (middelbare) scholen (23bb007364).

Toelichting:

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is een belangrijk speerpunt in de Rotterdamse veiligheidskoers. Ondermijning is niet alleen een juridisch probleem of handhavingsprobleem, maar het schaadt het legale leef-, werk- en woonklimaat van Rotterdammers en het vertrouwen van bewoners en ondernemers in de overheid. Ondermijnende activiteiten tasten de leefbaarheid van de wijken aan, werken een illegale economie in de hand en vergroten de kansengelijkheid in de stad.

In de aanpak van ondermijnende criminaliteit werkt de gemeente samen met verschillende partners, waaronder de politie, het Openbaar Ministerie (OM), de Belastingdienst en het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC). De gemeentelijke integrale aanpak is de laatste jaren versterkt met onder andere middelen vanuit uw raad en vanuit het Rijk. Daarmee is een stevig fundament gelegd waarop in 2023 is verder gebouwd. Zo is de aanpak in de winkelstraten uitgebreid en is er meer aandacht voor nieuwe fenomenen als explosies en andere vormen van excessief geweld.

Om bij te dragen aan een veilig woon-, leef- en uitgaansklimaat worden bestuurlijke maatregelen ingezet om de openbare orde te beschermen en te herstellen, de naleving van wet- en regelgeving te stimuleren en ondermijning te bestrijden.

De gemeentelijke aanpak van ondermijnende criminaliteit is moeilijk meetbaar, zo bleek uit een onderzoek in opdracht van de Rekenkamer Rotterdam uit 2021. Daarom wordt er in de jaarverslagen en de infographics niet alleen aandacht besteed aan concrete resultaten, maar wordt er ook ingegaan op de motivatie achter de aanpak en staan er twee stories en twee verhalen uit de praktijk in het jaarverslag ondermijning.

In deze brief worden drie belangrijke thema's uit de drie jaarverslagen achtereenvolgens toegelicht: de Rotterdamse haven, drugs in de stad en bestuurlijke handhaving. De toelichting ten aanzien van de andere thema's vindt u in het jaarverslag.

Aanpak van drugscriminaliteit in de haven

Vanaf 2023 ontvangt Rotterdam vanuit de Rijksoverheid structurele financiële middelen voor de integrale aanpak van drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven. Hiermee is het fundament gelegd voor een stevige, meerjarige aanpak. Bittere noodzaak, want ook in 2023 is weer een enorme hoeveelheid cocaïne onderschept in de Rotterdamse haven: 45.506 kilo. Dit is net iets minder dan in 2022, toen 46.789 kilo werd onderschept. De handel in cocaïne gaat gepaard met ripdeals, liquidaties, explosies en schietpartijen. Daarnaast ronselen criminelen jongeren in kwetsbare wijken, onder andere om drugs uit de containers te halen. Daarom is ook het afgelopen jaar stevig ingezet op het voorkomen en tegengaan van drugscriminaliteit in de haven.

Om drugs zoveel mogelijk tegen te kunnen houden bij de bron- en transitlanden (*upstream disruption*) is de internationale samenwerking versterkt: met landen in Latijns-Amerika waar de drugs veelal vandaan komen, maar ook met Europese havensteden zoals Antwerpen en Hamburg. Op Europees niveau zijn afspraken met elkaar gemaakt. Vijf grote rederijen, verschillende ministers van Nederland en België en de burgemeesters van Rotterdam en Antwerpen hebben een intentieverklaring ondertekend om gezamenlijk de drugsaanpak te versterken. Hierin zijn onder andere actiepunten opgenomen over het beschermen van data, screening van personeel en het aanscherpen van (inter)nationale veiligheidseisen. Het tekenen van de verklaring is een eerste stap naar een gezamenlijke aanpak van drugscriminaliteit. De opgenomen actiepunten wordt nauwlettend gemonitord.

De burgemeester is op 10 april 2024 in gesprek gegaan met de lokale rederijen en terminals over de actuele veiligheidssituatie en de voortgang van de actiepunten uit de intentieverklaring.

Om de samenwerking met Latijns-Amerika verder te versterken, zijn in 2023 diverse internationale werkbezoeken georganiseerd. Zo zijn de president van Costa Rica en een delegatie van politie en justitie uit Peru en Ecuador op bezoek geweest in de Rotterdamse haven. Begin 2024 brachten de burgemeester van Rotterdam, de burgemeester van Antwerpen en de burgemeester van Hamburg een gezamenlijk bezoek aan Latijns-Amerika. De bevindingen en aanbevelingen zijn teruggekoppeld in een gezamenlijke brief aan respectievelijk de regeringen van Nederland, België en Duitsland en aan de Europese Commissie. Hierover is uw raad separaat geïnformeerd.

Er zijn verschillende preventieve interventies en trajecten ingezet om betrokkenheid bij drugscriminaliteit terug te dringen. Havenpersoneel en jongeren zijn weerbaar gemaakt tegen ronselpraktijken. Zo zijn havenprofessionals getraind door middel van een speciaal ingerichte trainingscontainer. In aanvulling op deze training is een toolkit ontwikkeld waarmee bedrijven zelf hun personeel kunnen trainen. Daarnaast werd samen met de gemeente Amsterdam het project 'Zwijgrecht' opgezet: een film voor én door jongeren over de risico's die verbonden zijn aan drugscriminaliteit. Ook is een speciaal lesprogramma ontwikkeld voor middelbare scholieren, waarbij zij met behulp van VR-brillen en rolmodellen weerbaar worden gemaakt tegen ronselaars.

In de gehele keten zijn extra barrières opgeworpen om drugscriminaliteit te voorkomen. De private partijen in de haven, zoals de terminals en rederijen, zijn hierin onmisbare schakels. In 2023 is verder gewerkt aan de ontwikkeling van de Haven-VOG die naar verwachting in 2024 wordt ingevoerd. Daarnaast is een nieuwe tool ontwikkeld die ervoor zorgt dat containers alleen nog opgehaald kunnen worden door gemachtigde personen. Daarmee stopt het gebruik van fraudegevoelige pincodes. Ook is het 'virtueel hek' verder uitgebreid; inmiddels zijn op strategische plekken 300 slimme camera's geïnstalleerd.

Naast preventieve maatregelen zetten we ook in op het repressief aanpakken van criminelen. Het afgelopen jaar zijn meerdere uithalers strafrechtelijk vervolgd en civielrechtelijk vervolgd, waarbij zij aansprakelijk zijn gesteld voor de gemaakte kosten voor het stilleggen van bedrijfsprocessen op de terminals. Door uithalen te ontmoedigen willen we de operatie van drugsorganisaties verstoren.

Drugs in de stad

De gemeente wil dat Rotterdammers leven, werken en recreëren in een gezonde omgeving. Drugsgebruik hoort daar niet bij en wordt dan ook ontmoedigd. Criminelen destabiliseren straten en wijken in de stad. Hiertegen treden de gemeente en haar partners, zoals de politie en het OM, op.

2023 liet een enorme stijging zien van het aantal meldingen van drugshandel en drugsoverlast bij Meld Misdaad Anoniem: 538 in 2023 tegen 335 in 2022. Het aantal meldingen van hennepkwekerijen daalt juist al jaren. In 2023 waren dit er nog 517 die geleid hebben tot 68 ontmantelingen.

Het drugsgebruik in Rotterdam blijft onverminderd hoog en is zelfs gestegen ten opzichte van 2022. Dagelijks worden er 5.000 XTC-pillen, 70.000 lijntjes coke en 54.000 joints gebruikt, zo blijkt uit rioolwateronderzoek. Gebruik lijkt de laatste jaren steeds normaler te worden en drugs zijn steeds makkelijker te verkrijgen.

Het huidige college wil meer aandacht voor de maatschappelijke gevolgen van recreatief drugsgebruik. Daarom kwam er in 2023 een stadsbrede campagne tegen drugsnormalisering. De zichtbare en spraakmakende campagne ging in het najaar van start. Met uitingen als 'Er kleeft bloed aan je pil' en 'Jouw drugsgebruik blaast portieken op' wees de gemeente recreatieve drugsgebruikers op de criminele wereld die schuilgaat achter hun drugsgebruik.

De campagne heeft een breed bereik gehad. In Rotterdam, maar ook daarbuiten. Ook in de media is veel over de campagne gesproken, nationaal en internationaal. De boodschap maakte veel los. Rotterdammers waren blij dat het college zich uitsprak en een duidelijk punt maakte. Maar ook was er kritiek: een campagne als deze zou niet bijdragen aan minder drugsgebruik.

In het voorjaar van 2024 volgt een nieuwe campagne, die zich zal richten op specifieke doelgroepen. Ook is er in februari 2024 een motie aangenomen in de Tweede Kamer waarin de regering verzocht wordt om een landelijke campagne te starten naar Rotterdams voorbeeld. De lokale campagne heeft daarmee veel losgemaakt en het gesprek op gang brengen lijkt geslaagd.

Preventie met Gezag

Om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit belanden of dat zij verstrikt raken in het web van ondermijnende criminaliteit, is bovenop bestaand beleid het programma Preventie met Gezag (PmG) opgezet. In een aantal Rotterdamse wijken komen jongeren te vaak in aanraking met ernstige criminaliteitsfenomenen, zoals drugscriminaliteit, criminele uitbuiting en excessief geweld. PmG richt zich op het creëren van een kansrijk toekomstperspectief voor jongeren en het doorbreken van crimineel gedrag. Preventie gaat hierbij hand in hand met het tijdig stellen van grenzen. De focus van het programma ligt op de wijken in Charlois, Delfshaven, Feijenoord en IJsselmonde.

PmG versterkt bestaande programmakaders, zoals het Programma Aanpak Ondermijnende Criminaliteit, en zet in op vernieuwing en innovatie. Diverse interventies binnen PmG zijn gericht op de preventie van ondermijnende jeugdcriminaliteit en voorkomende fenomenen in brede zin. Dit doen we o.a. door, in aanvulling op bestaande beleidskaders en inzet, te investeren in weerbaarheid en gezonde sociale structuren vergroten, ondersteuning te bieden, beschermende factoren te versterken en risicofactoren te verkleinen. Daarnaast legt het programma verbinding met specifieke thema's als criminele uitbuiting en cybercriminaliteit en versterkt het hierop gerichte fenomeenaanpakken. In dit verband is eind 2023 in samenwerking met Stichting JOZ en FIER de campagne *Chaterover* opgezet.

De projecten die binnen team haven worden uitgevoerd en waarover in het jaarverslag 2023 wordt gerapporteerd, worden gefinancierd van de mainportgelden. Voor eventuele verdere financiering en/of borging van succesvolle interventies en aanpakken gericht op jeugd, vindt afstemming plaats met het programmateam van Preventie met Gezag.

Bestuurlijke handhaving

Om de openbare orde te bewaken en het woon- en leefklimaat te herstellen, treedt de burgemeester op bij verstoringen en overtredingen van wet- en regelgeving. In 2023 zijn ongeveer 600 rapportages opgesteld door de politie en toezichthouders. In iets meer dan de helft van de gevallen heeft de burgemeester een maatregel opgelegd. Daarnaast heeft de burgemeester 142 waarschuwingen zelf afgegeven en heeft Stadsbeheer dit 207 keer namens hem gedaan.

Ten opzichte van vorig jaar zijn meer maatregelen en waarschuwingen gegeven. Deze trend is in het verleden ook te zien geweest. De stijging van afgelopen jaar heeft te maken met het grote aantal beschietingen en explosies in de stad. Dit heeft in veel gevallen geleid tot een pand- of woningsluiting. Ook heeft de horeca, sinds het coronavirus, in 2023 weer voor het eerst een volledig jaar gedraaid.

Het aantal bezwaar- en rechtszaken is, in lijn met het aantal maatregelen, toegenomen. Net als afgelopen jaren blijft het merendeel, ondanks de terechte kritische blik van de rechters en Algemene Bezwaarschriftencommissie, van de beslissingen in stand. Dit is een gevolg van de aandacht die de burgemeester heeft voor de menselijke maat als het gaat om besluiten met zware gevolgen. De steeds zorgvuldigere afweging dankzij heldere jurisprudentie en gesprekken met de Ombudsman Rotterdam-Rijnmond draagt hier ook aan bij.

Bibob-onderzoeken

De Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen Openbaar Bestuur (Bibob) geeft de overheid de mogelijkheid zich te beschermen tegen het ongewenst faciliteren van criminele activiteiten middels bijvoorbeeld vergunningen of vastgoedtransacties. De uitkomsten van de Bibob-onderzoeken die worden gedaan, leiden in slechts een klein deel van de gevallen tot bezwaren voor het verlenen van vergunningen of het aangaan van vastgoedtransacties. Van de 222 adviezen hebben er slechts 6 geleid tot een weigering.

Tot slot

Dankzij de middelen die het Rijk tot 2026 beschikbaar heeft gesteld voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit in de haven, is het fundament gelegd voor een stevige, meerjarige aanpak. Hier blijven we ons de komende jaren samen met de partners onverminderd voor inzetten. Tegelijkertijd is de aanpak van drugscriminaliteit één van de lange adem, die vraagt om een structurele en duurzame inzet. Hiervoor blijven wij aandacht vragen bij het Rijk.

Ook blijven we de komende jaren verder bouwen aan een sterke, toekomstbestendige aanpak van ondermijning in de stad. Tegelijkertijd is de problematiek in de Rotterdamse wijken nog steeds acuut. De opgave waar we nog voor staan is groot en vraagt om een langdurige inzet en aandacht. Er is haast geboden met het nemen van maatregelen die de aanpak versterken en die het criminelen moeilijk maken om misbruik te maken van onze haven. Over de (on)mogelijkheden van gegevensdeling en gegevensverwerking blijven wij aandacht bij het Rijk vragen. Maar voor zaken als het vergroten van de weerbaarheid en integriteit van ambtenaren en bestuur zullen wij ook bij uw raad blijven aankloppen.

In het nieuwe programma Aanpak Ondermijnende Criminaliteit geven we een plek aan de lessen die we de afgelopen jaren hebben geleerd en aan de inzichten die vanuit wetenschappelijke onderzoeken zijn verkregen.

Dit nieuwe programma wordt naar verwachting medio 2024 naar uw raad verzonden.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

J.H. Meijer, L.s.

De burgemeester,

A. Aboutaleb